JOURNAL OF INTERNATIONAL SCIENTIFIC RESEARCH
Volume 4, Issue 6, July- August 2026 Online ISSN: 3030-3508
https://spaceknowladge.com

MASOFAVIY TA'LIMDA EMOTSIONAL ANALIZ ASOSIDA TALABALAR FAOLLIGINI BAHOLASHNING ZAMONAVIY YONDASHUVLARI

Karimova Sayyora Otanazarovna
Osiyo xalqaro universiteti 1-kurs magistranti
rustamkhujiyazov@gmail.com
Ilmiy rahbar: fizika-matemetika fanlari bo'yicha falsafa doktori PhD
Ashurov Jasur Djo'rayevich

MAQOLA MALUMOTI

MAQOLA TARIXI:
Received:03.07.2026
Revised: 04.07.2026
Accepted:05.07.2026

KALIT SO'ZLAR:
masofaviy ta'lim, emotsional analiz, affektiv hisoblash, talabalar faolligi, sun'iy intellekt, emotsiyalarni aniqlash, ta'lim samaradorligi, o'quv motivatsiyasi, raqamli ta'lim.

ANNOTATSIYA:

Ushbu tezisda masofaviy ta'lim jarayonida emotsional analiz asosida talabalar faolligini baholashning zamonaviy yondashuvlari ko'rib chiqildi. Tadqiqotning asosiy maqsadi emotsional analiz texnologiyalarining masofaviy ta'lim muhitida talabalar ishtiroki va faolligini baholashdagi imkoniyatlarini tahlil qilishdan iboratdir. Tadqiqot muammosi an'anaviy baholash usullarining talabalarning haqiqiy faolligi va emotsional holatini to'liq aks ettira olmasligi bilan izohlanadi. Dolzarbligi esa masofaviy ta'limning keng rivojlanishi va sun'iy intellekt texnologiyalarining ta'lim tizimiga jadal kirib kelishi bilan bog'liq. Tadqiqot natijalarida emotsional analiz asosida talabalar faolligini baholashning aniqligi oshishi, o'quv motivatsiyasini kuchaytirish hamda ta'lim samaradorligini yuksaltirish imkoniyatlari aniqlandi. Tezis ilmiy-nazariy tahlil va zamonaviy adabiyotlarga asoslangan holda tayyorlandi.

Kirish

Masofaviy ta'lim tizimlarining jadal rivojlanishi ta'lim jarayonini tashkil etishda yangi yondashuvlarni talab qilmoqda. Ushbu jarayonda talabalarning faolligini faqat an'anaviy baholash usullari orqali aniqlash yetarli bo'lmay qolmoqda, chunki ular o'quvchining real emotsional holati va ishtirok darajasini to'liq aks ettira olmaydi. Shu sababli, emotsional analiz va affektiv hisoblash texnologiyalari ta'lim jarayonida tobora muhim ahamiyat kasb etmoqda.

Mazkur mavzuning dolzarbligi masofaviy ta’limning kengayishi, sun’iy intellekt asosidagi tizimlarning rivojlanishi hamda ta’lim sifatini oshirishga bo‘lgan ehtiyoj bilan izohlanadi. Jumladan, onlayn darslar jarayonida talabalar motivatsiyasi va faolligini aniqlash muammosi dolzarb masalalardan biri hisoblanadi.

Tadqiqotning asosiy maqsadi masofaviy ta’limda emotsional analiz asosida talabalar faolligini baholashning zamonaviy yondashuvlarini tahlil qilish va ularning samaradorligini yoritishdan iboratdir. Tadqiqotda ilmiy-nazariy tahlil, qiyosiy yondashuv va zamonaviy ilmiy adabiyotlarni o‘rganish usullaridan foydalanildi.

Ushbu ish masofaviy ta’lim tizimlarida talabalar faolligini yanada obyektiv baholash, o‘quv jarayonini shaxsga yo‘naltirish hamda ta’lim samaradorligini oshirishga xizmat qiladi.

Asosiy qism

Masofaviy ta’limda emotsional analiz asosida talabalar faolligini baholash zamonaviy raqamli ta’lim tizimlarining muhim yo‘nalishlaridan biri hisoblanadi. Ushbu yondashuvda o‘quvchi va tizim o‘rtasidagi o‘zaro ta’sir nafaqat akademik natijalar, balki emotsional holat va faollik darajasi orqali ham baholanadi. Emotsional analiz (affektiv hisoblash) jarayonida talabaning yuz ifodasi, ovoz ohangi, yozma faolligi va platformadagi ishtiroki kabi ko‘rsatkichlar tahlil qilinadi. Masalan, videodars jarayonida talabaning diqqatni jamlashi yoki befarqligi avtomatik tizimlar orqali aniqlanishi mumkin. Xalqaro tadqiqotlarda (Picard va boshqa olimlar ishlarida) affektiv hisoblash inson-kompyuter o‘zaro ta’sirining muhim yo‘nalishi sifatida ko‘rib chiqiladi. Mahalliy ilmiy ishlarda esa masofaviy ta’limda raqamli monitoring va talaba faolligini baholash masalalari tadqiq etilmoqda. Ushbu yondashuvlar ta’lim jarayonini yanada shaxsga yo‘naltirilgan va samarali qilishga xizmat qiladi. Talabalar faolligini baholashda bir nechta asosiy komponentlar ajratiladi:

1. Xulqiy faollik (platformadagi ishtirok, topshiriqlarni bajarish),
2. Kognitiv faollik (fikrlash jarayoni, muammolarni hal qilish),
3. Emotsional faollik (qiziqish, motivatsiya va hissiy holat).

An’anaviy tizimlarda asosan faqat akademik natijalar hisobga olinadi, emotsional komponent esa e’tibordan chetda qoladi. Emotsional analiz asosidagi tizimlar esa talabaning real vaqt rejimidagi holatini aniqlash imkonini beradi.

Emotsiyalarni aniqlashda kompyuter ko‘rish texnologiyalari (face recognition), nutqni tahlil qilish va matn sentiment tahlili keng qo‘llaniladi. Masalan, talabaning yuz ifodasidagi ijobiy yoki salbiy emotsiyalar uning darsga bo‘lgan munosabatini ko‘rsatishi mumkin. Nutq tahlilida esa ovoz ohangi orqali motivatsiya darajasi aniqlanadi.

Masofaviy ta’lim tizimlarida emotsional analizning afzalliklari bilan birga bir qator muammolar ham mavjud. Jumladan, texnik cheklovlar, ma’lumotlarning aniqligi, maxfiylik masalalari va madaniy farqlar natijalarni talqin qilishda qiyinchiliklar tug‘diradi. Shu sababli, har bir model moslashuvchan va kontekstga yo‘naltirilgan bo‘lishi talab etiladi. Amaliy misolda, Zoom yoki Moodle kabi platformalarda talabalarning faolligi ularning dars davomida kamera holati, chatdagi ishtiroki va topshiriqlarni bajarish tezligi orqali baholanishi

mumkin. Bu ma’lumotlar sun’iy intellekt algoritmlari yordamida tahlil qilinib, umumiy faollik indeksini shakllantiradi. Emotsional analiz asosida talabalar faolligini baholash masofaviy ta’lim sifatini oshirish, individual yondashuvni kuchaytirish va ta’lim jarayonini optimallashtirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega hisoblanadi.

Xulosa

Masofaviy ta’limda emotsional analiz asosida talabalar faolligini baholash jarayonini o‘rganish shuni ko‘rsatadiki, an’anaviy baholash usullari bilan bir qatorda zamonaviy raqamli texnologiyalarni qo‘llash ta’lim sifatini sezilarli darajada oshiradi. Emotsional analiz talabaning faqat akademik natijasini emas, balki uning dars jarayonidagi emotsional holati va ishtirok darajasini ham aniqlash imkonini beradi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, masofaviy ta’limda talabalar faolligini baholashda emotsional komponentlarni hisobga olish yanada obyektiv va to‘liq baholash tizimini shakllantiradi. Shu bilan birga, texnologik imkoniyatlar va madaniy-psixologik omillar natijalarning aniqligiga ta’sir ko‘rsatishi mumkin, shuning uchun ushbu sohada kompleks va moslashuvchan yondashuv zarur hisoblanadi.

Ustoz va murabbiylar uchun tavsiya etiladi: emotsional analiz va raqamli monitoring natijalaridan foydalanib, dars jarayonida talabalar faolligini kuzatish hamda individual yondashuvni kuchaytirish ta’lim samaradorligini oshiradi.

Talabalar uchun tavsiya etiladi: raqamli ta’lim platformalarida faol ishtirok etish, o‘z emotsional holatini nazorat qilish va interaktiv topshiriqlarda faol bo‘lish orqali o‘quv jarayonining samaradorligini oshirish mumkin.

Umuman olganda, emotsional analiz asosida talabalar faolligini baholash masofaviy ta’limni yanada rivojlantirish, shaxsga yo‘naltirilgan yondashuvni kuchaytirish hamda ta’lim sifatini oshirishda muhim ilmiy-amaliy ahamiyatga ega.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. G‘ulomov S.S. Axborot texnologiyalari va raqamli ta’lim asoslari. – Toshkent: Fan va texnologiya, 2021. –B. 48-52
2. Karimov A.A. Masofaviy ta’lim asoslari. – Toshkent: O‘qituvchi nashriyoti, 2020. – B. 167-171
3. Abduqodirov A.A. Pedagogik texnologiyalar va innovatsion ta’lim. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019. –B. 98-105
4. ScienceDirect – Online learning and emotion analysis articles: https://www.sciencedirect.com
5. Affective computing. https://en.wikipedia.org/wiki/Affective_computing
6. Distance education. https://en.wikipedia.org/wiki/Distance_education
7. Emotion recognition. https://en.wikipedia.org/wiki/Emotion_recognition